

BİZİM KÖY PAZARKÖY

12. Sayıdan Devam

Milli Eğitim Müdür Yrd.

Orhan Naci AK

1933'ten itibaren
sonra 1878
tarihinde Rize,
Lazistan
Sancağı
merkezi oldu.
1913 tarihinde
sancak
merkezinde
oluşturulan bir
komisyon, Rize
köylerinin
isimlerini
Türkçeleştirdi.
Bu meyanda
Mişona'da
"Birkaç köyün
mevki-i
meşhuru
olması"
münasebetiyle
Pazarköy
ismiyle
adlandırıldı.
Pazarköy 1944
yılında kurulan
Güneysu
bucacağına
bağlandı ise de,
1967 yılında
Güneysu'dan
ayrılarak Rize
merkez köyleri
arasında yer
aldı. Bu
tarihlerde
Pazarköy,
Devlet planlama
teşkilatı
tarafından
merkezi köyler
arasına alındı.
Bu özelliğini
bugüne kadar
devam
ettirmektedir.

Köyün yöneticileri olan muhtarlar, köye ve köylüye hizmet için büyük gayretler sarfettiler. Pazarköy'ün birçok köye merkezlik etmesi dolayısıyla da daha çok yorulduklar. Cumhuriyetten bu yana köyümüzde muhtarlık eden şahıslar şunlardır: Sarımehtemoğlu Keler İslam Sarı, İslamoğlu Muhammet Çelik, Yalmanoğlu Faik Berber, Sarımehtemoğlu Musa Sarı, Nazım Usta, İbrahim Usta, Kumuş Muhammet Usta, Harun Usta, Hüseyin Yazıcı, Hüseyin Er.

KÖYÜN TARİHİ:

Köyün eski ismi Mişona idi. Mişona, Potomya karyesinin bir yerleşim yeri olarak ilk defa 1583 tarihli Tapu Tahrir Defterlerinde geçer. Bu tarihten önce yazılmış olan 1486, 1515 ve 1554 tarihli Tapu Tahrir Defterlerine Mişano adının geçmemiş olması bu yerin o zamanlar bir yerleşim yeri olmamasından dolayıdır. O tarihlerde yazılan Tapu Tahrir Defterleri karye bazında yazılıyor ve o tarihlerde Potomya bütün yerleşim yerleri ile bir karye sayılıyordu. O dönemde Salaha bölgesi de 12 yerleşim yerini ihtiva etmesine rağmen bir karye olarak ele alınıyor ve bütün yerleşim yerleri tek isim altında vergilendiriliyordu. Fetihden sonra yazılan Tapu Tahrir Defterlerine göre bölge tamamen Hristiyanla meskündü. Yer yer Müslümanlığa geçişler başlamıştı. 1583 yılına gelindiğinde nüfusun 5'te biri Müslümanlaşmıştı. Bu dönemdeki Müslüman nüfusun bir kısmı Hristiyanlıktan Müslümanlığa geçen yeni Müslümanlardan, diğer bir kısmı da başka yerlerden gelip, bölgeye yerleşen kadim Müslümanlardan oluşuyordu. 1583 tarihinde Mişona'da tamamı Müslümanlardan oluşan 37 hane bulunuyordu Bunların yeni Müslümanlar mı yoksa başka yerden buralara gelip yerleşen kadim Müslümanlar mı olup olmadığını bilemiyoruz. Mişona adına bundan sonra 1603 tarihli İcmal defterinde rastlıyoruz. Bu deftere göre, Mişona ve Çutoz köylerinin vergileri Gürcistan seferine katılıp üstün derecede yararlılığı olan Mustafa ve Aydan isimli şahıslara tahsis edilmişti. 1875 tarihli Trabzon Salnamesine göre Mişona, Rize kazasına bağlı 49 hane 194 yetişkin erkek nüfusa sahip bir karye idi. Kaçaran köyü ile birlikte Potomya mıntikasına dahildi. (1)

Kurumlar ve Kuruluş Tarihleri;

İlkokul 1953 yılında, Ortaokul 1976 yılında açıldı. Ortaokul 1981 yılında İl merkezine yakın olduğu gerekçesiyle 12 Eylül Hükümeti tarafından

kapatıldı. Sekiz yıllık ilköğretim okulu 1997-1998 Eğitim ve öğretim yılında eğitime başladı. 1999 yılında yeni binasına taşındı. Pazarköy Çay Atölyesi 1959 yılında faaliyete geçti daha sonra genişletilerek fabrika haline getirildi. Pazarköy P.T.T'si 1970 yılında elektriğe kavuştu. Pazarköy sağlık ocağı 1992 yılında tamamlandı. Pazarköy Kalkındırma Derneği 1963'te kuruldu. Bu derneğin faaliyetine 12 Eylül hareketinden sonra son verildi. 1985 yılında kurulan Pazarköy Kalkındırma, İmar ve Yaşatma Yaşatma Derneği halen faaliyetini sürdürmektedir.

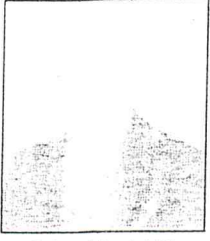
Pazarköy, 1945 yılında 368'i erkek, 482'si kadın olmak üzere toplam 850 nüfusa sahip idi. Köyün nüfusu bu tarihten sonra sürekli artarak 1970 yılında 211 hane ile, 1503'e, 1980'de de 1590'a yükseldi. 1980'den sonra nüfus planlaması ve köyden kente göç olayına bağlı olarak Rize'deki bütün köylerin nüfusu azalmaya başladı. Bu meyanda Pazarköy'ün de nüfusu azaldı. Neticcede Pazarköy'ün nüfusu 1997 nüfus sayımına göre 852 oldu.

Dikkat edilirse yazımızda, Pazarköy'ün öteden beri merkezi bir köy olduğu gerçeğini sık sık vurgulamış bulunuyoruz. Bundan sonra da merkezi bir köy olma özelliğinin gereği olarak bir çok ekonomik ve kültürel olaya öncülük etmeli, komşu köylerle birlik olup bir belediye teşkilatı kurulmasına ev sahipliği yapmalıdır. Çevreyi temiz tutmak, planlı yapılaşmak, köyün ve köylünün ortak mallarının bakımını ve onarımını yapmak için de yeni bir teşkilatlanmaya gitmek gerekmektedir. Doğu Karadeniz Kalkınma Projesi (DOKAP) çerçevesinde bazı yatırımları bölgemize çekmek mümkündür. Camilerin yakınlarında mezarlık alanları tesis edilmelidir. Balık çiftlikleri, kivi üretimi ve Rize Üniversitesine bağlı bazı ünitelerin bölgemizde yer alması yeni ekonomik alternatifler olarak görülmektedir. Bu arada köyümüzde bir mermer işleme atölyesinin kurulmakta olduğunu memnuniyetle karşılıyoruz. Türkiye'nin en kaliteli çayını Pazarköy çıkarabilir. Anzer Balı gibi Pazarköy Çayı neden bütün Türkiye'de meşhur olmasın.

Her halde en önemli eksikimiz bizi tanıtan sembolik bir özelliğimiz olmamasıdır. Pazarköy Çayı, Pazarköy Dokuması, Pazarköy Peşkeri, Pazarköy Turşu Kavurması, Pazarköy Pepeçurası, Pazarköy Baklavası gibi. Bol serbetli ve yumuşak Rize baklavası öyle yapılmalı ki onu özleyenler Pazarköy'e gelmeyi göze alabilsin.

4 yılında himmet gördü. Pazarköy elektrikli olan ilk köylerden biri oldu; 1969...

RİZEMİN SESİ

Orhan Naci AK

BİZİM KÖY
PAZARKÖY

Köyleri, müminlerin hayallerini süsleyen cennet bahçelerini; evleri de yeşillikleri içindeki köşkleri andıran Rize köylerinin harikulâde güzelliğini tarif edebilmek bizim kısır Türkçemizle olacak şey değildir. Bunun için büyük bir dil zenginliğine, üstün söz yeteneğine ustalığına ihtiyaç vardır.

Rize'de derin vadilerden kıvrılarak akan dereler, yer yer düzlükler bırakarak denize ulaşır. Derelerin her iki yanına yükselen tepelerin yamaçlarına sıralanan köylerimiz, tamamen yeşil bir zemin üzerine oturur. Köylerin kırmızı kiremitli, beyaz badanalı evleriyle mavi beyaz renkli dere yatakları bu zemin üzerindeki farklılıkları oluşturur. Sonbahar, bu tabloya sarı rengi ilave eder. Meyve ağaçlarının yapraklarını dökmesiyle farklılıklar iyice belirginleşir ve evler iyice ön plana çıkar, tablo tamamlanır.

Bazı köyler denizle komşudur. Bu köylerin görüş alanı daha sade ve ufukları daha aydınlıktır. Bu tabloda gök ve deniz her yer mavileşir.

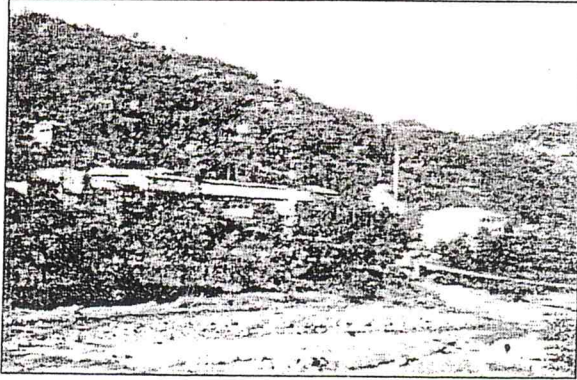
Her madir bulunan şeyin değerli olması gibi Rize'de en hoş giden güzelliklerden biri kendisiyle çok az karşılaştığımız güneşli günlerdir. Rize'de seyrek olarak temaşa edilen yıldızlı gökyüzü de o eski sihri artık kaybetmiş bulunuyor. Yıldızlı gecelerin yerini şimdi derelerin her iki yanını süsleyen köylerin ışıklı görüntüsü almıştır. Gemiler bu ışıklı manzarayı, başka değil, ancak İstanbul boğazını gece geçerken gördükleri güzellikle mukayese edebiliyorlar. Alabildiğine ışıklı bir boğaz ve aşağıda dere boyu vızır vızır işleyen arabalar. İşte seyretmekle doyamadığımız harikulâde bir fener alayı.

Rutubetin azaldığı sonbahar, mevsimlerin en güzelidir. Güneşin kendini daha çok gösterdiği bu mevsimde yeşil renginin tonu hafifçe değişir, hava hafifler ve toprak aldığı iade etmeye hazırlanır. Artık harman zamanıdır.

Düz alanlar, çok engebeli bir arazi yapısına olan Rize köylerinde ancak, dere yataklarında ve derelerin denizle birleştiği yerlerde görülür. Makine tarımına elverişli arazi yok denecek kadar azdır. Geleneksel tarım ürünleri olan mısır, fındık, kendir ve narenciye son elli yıldır azalarak yerini çay tarımına terketmiştir.

Rize köyleri bir çok göçmen kuşun yolu üzerinde yer alır. Göçmen kuşlarının bazısı az bir

müddet Rize köylerini mekan tutar, bazısı da yuva yapmak için kalır. Kuku kuşu, sarı asma, atmaca, doğan, karabaş, bildircin, çatalkuyruk, arı kuşu başlıca göçmen kuşlarıdır. Göçmen kuşlar aynı zamanda mevsimlerin ve belli günlerin habercisidir.

Pazarköy de Rize'nin bu güzel köylerinden birisidir. Pazar köyü Rize merkezine 10 km. uzaklıkta Güneysu il yolu üzerinde yer alır. Doğusundan Taşlıderenin Güneysu kolu akar. Bu dere köyü yüzlerce dönüm düz arazi bırakarak yoluna devam eder ve 4 km öteden denize dökülür. Köyün önünden geçen dereye batıdan doğuya doğru akan ırmaklar katılır. Bu küçük ırmaklar köyü mahallelere ayırdıktan başka üzerindeki değirmenleri döndürür ve ırmak boyu küçük düzlükler bırakarak sahiplerine ekilebilir birer tarla imkanı sağlar.

Kaçaran ırmağı, köyü, Zincirliköprü'den, Kazangöl ırmağı da Ulucami mahallesinden ayırır. Kaçaran ırmağı üzerinde bulunan iki değirmen Zincirliköprü halkına hizmet eder. Kazangöl ırmağı üzerinde üç değirmen bulunur, bunun ikisi Pazar köylülerin, biri Ulucami mahalle sakinlerinin. Köyü batıdan doğuya kateden ırmaklardan biri de Kopalı ırmağıdır. Bu ırmağın suyu bir zamanlar bir kendir tokmağının çarkını döndürürdü. Kendirleri dövereğe yumuşatan bu tokmağa mahalli tabirle kopalı dendiği için bu ırmakta bu isimle anılmaktadır. Bu ırmak üzerinde ayrıca üç değirmen bulunuyordu. Kopalı ırmağına paralel akan dördüncü ırmağa Değirmenler ırmağı denir. Bu ırmak da üzerinde bulunan iki değirmenden adını almıştır. Mişona ırmağı, köyün merkezinin

RİZEMİN SESİ

sularını toplar. Bu ırmağın Güneysudan gelen dere ile birleştiği yerde eskiden büyük bir değirmen vardır. Bu değirmenin çarkı dere suyu ile döndürülüyordu. Zaman bir çokları gibi onu da yok etmiştir. Köyün batısı küçük tepelerle çevrilidir. Tepelerin arkasında Sütlüce köyü bulunur. Güney batıda ise Yeşilyurt köyü ile komşu bulunmaktadır.

1997 nüfus sayımına göre 852 nüfusu olan Pazarköy'un 5 Camisi, 6 çayalımyeri, 1 ilköğretim okulu, 1 sağlık ocağı, biri Çaykur'a ikisi şahıslara ait olmak üzere 3 çay fabrikası mevcuttur.

Köyün merkezinde yer alan ve tarihi bir mezarlıkla çevrili olan Merkez Camisi, 1901 tarihinde yapılmış olan ahşap bir caminin bitişiğinde 1930'lu yıllarda inşa edilmiştir. Taş duvarlı ve kiremit örtülü olan bu cami 1974 tarihinde büyük bir onarımla yenilenmiştir. Caminin içinde yer aldığı mezarlığın tarihi özelliğine bakılırsa burada çok eski tarihlerde de cami bulunuyordu. Çünkü Pazarköy 1583 tarihinden beri Müslümanlarla meskündü. Caminin çevresinde bulunan tarihi mezarlıkta, hicri 1253 (1837) tarihini taşıyan bir mezar kitabesi Zahiroğlu Memiş Ağazade El Hac Devriş Ağaya aittir. Bundan başka mezar kitabeleri de vardır. Merkez Camisinden sonra müminlere hizmet veren mahalle camileri yapılış sırasına göre şöyledir. Kartaltepe Camisi, Fabrika Camisi, Aktepe Camisi, Yeni Cami.

Köyde bulunan 6 çayalım yeri, köyün altı muntıkasına hizmet eder. Bu çayalımyerleri şunlardır. Pazarköy Çayalımyeri, Değirmenler Çayalımyeri, Kartaltepe Çayalımyeri, Kiraztepe Çayalımyeri, Güzeltepe Çayalımyeri, Aktepe Çayalımyeri.

Pazarköy "Birkaç köyün mevki-i meşhuru olması" münasebetiyle 1913 yılında "Pazarköy" ismiyle isimlendirilmişti. Pazarköy'un çevresindeki köylere hizmet götüren bir ekonomik ve kültürel merkez olma özelliği bu gün de devam etmektedir. Devlet Planlama teşkilatı 1970'lerden bu yana Pazarköy'ü merkezi köyler listesine almıştır. Son olarak Pazarköy. (25 Nisan 1997 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan) 97/9236 sayılı bakanlar kurulu kararı ile Ambarlık, Çaykent, Dört Yol, Kendirli, Muradiye, Ortapazar ve Veliköyle birlikte "Merkezi Yerleşim Yeri" olarak kabul edilmiş; bu karar 25 Nisan 1997 tarihli resmi gazetede ilan edilmiştir. 1970'lerde 10 abonelik bir telefon santralıyla hizmete açılan Pazarköy PTT'si bu gün telefon santralı olarak Pazarköy'den başka Pekmezli, Zincirliköprü, Taşpınar, Aktaş, Kurtuluş Köyü, Yeşilyurt, Adacami ve Akarsu köyelerine; 1992 tarihinde yapılan Pazarköy Sağlık Ocağı Pazarköy ile birlikte Pekmezli, Zincirliköprü ve Taşpınar

halkına, hizmet etmektedir. 1999 yılında hizmete giren 8 yıllık ilköğretim okulu bu gün bir taşımali eğitim merkezidir. Pazarköy Çay fabrikası da çevre köylerin çaylarını işlerken ayrıca bu köyler halkına iş imkanı sağlamaktadır.

Köyün önünden Güneysu'yu Rize'ye bağlayan il yolu geçer. Eski yol bu yola paraleldir. Köy içlerine, buralardaki mahallelere ve çay alım yerlerine giden tali yollar mevcuttur.

Köyün başlıca aileleri Erler, Erlerin bir kolu olarak İpekler, Ustalar, Sarılar, Yazıcılar (Zehiroğulları), Bakırcılar, Berberler, Çelikler, Dokumacılar, Kartlar ve Akpınarlardır. Kökenleri başka köyde olup da Pazarköy'de yaşayan ailelerde vardır. Aklar, Arımanlar, Çakmakçılar, Eksikliler, Yılmazlar, Uzunlar, Kalenderler, Mercanlar gibi.

Pazarköy'den Hafız Ali Usta, Turgut Berber ve Harun Ustâ muhtelif zamanlarda İl genel meclisi üyeliği yaptılar. Köyümüzden Memiş Ali Usta bir dönem Rize Belediye Başkanlığında bulundu. İbrahim Usta Demokratik Parti Merkezi İlçe Başkanlığı, Kemal Er, ANAP İl Başkanlığı, Abdulkadir Kart, Fazilet Partisi İl Başkanlığı görevlerinde bulundu. İsmet Berber, DSP Rize Milletvekili adayı oldu.

1999 yılı sonunda ebedi istirahatgahına uğurladığımız Dr. Hüseyin Kart, manav kendisine hatır ederek sebze ve meyveyi seçmeye kalkınca müdahale eder, çürüğünden, çarığından da koy derdi. Çürüğü fukaraya satılır, onun hakkı geçer diye korkar, her işinde kul hakkına riayet ederdi. Muayene ettiği hastasıyla en az yarım saat ilgilenir, uzmanlık alanı dışında kalan hastalarını işin uzmanına havale ederdi. Pazarköy'ün yetiştirdiği evliya tabiatlı bu değerli insan, Allaha çok korkan, çok sabırlı, çok dürüst biri olarak yaşadı ve aramızdan ayrıldı.

Köyün yöneticileri olan muhtarlar, köye ve köylüye hizmet için büyük gayretler serfettiler. Pazarköy'ün bir çok köye merkezlik emesi dolayısıyla da daha çok yoruldu. Cumhuriyetten bu yana köyümüzde muhtarlık eden şahıslar şunlardır: Sarıahmetoğlu Keler İslam Sarı, İslam oğlu Muhammet Çelik, Yalmanoğlu Faik Berber,

Devamı Gelecek Sayıda